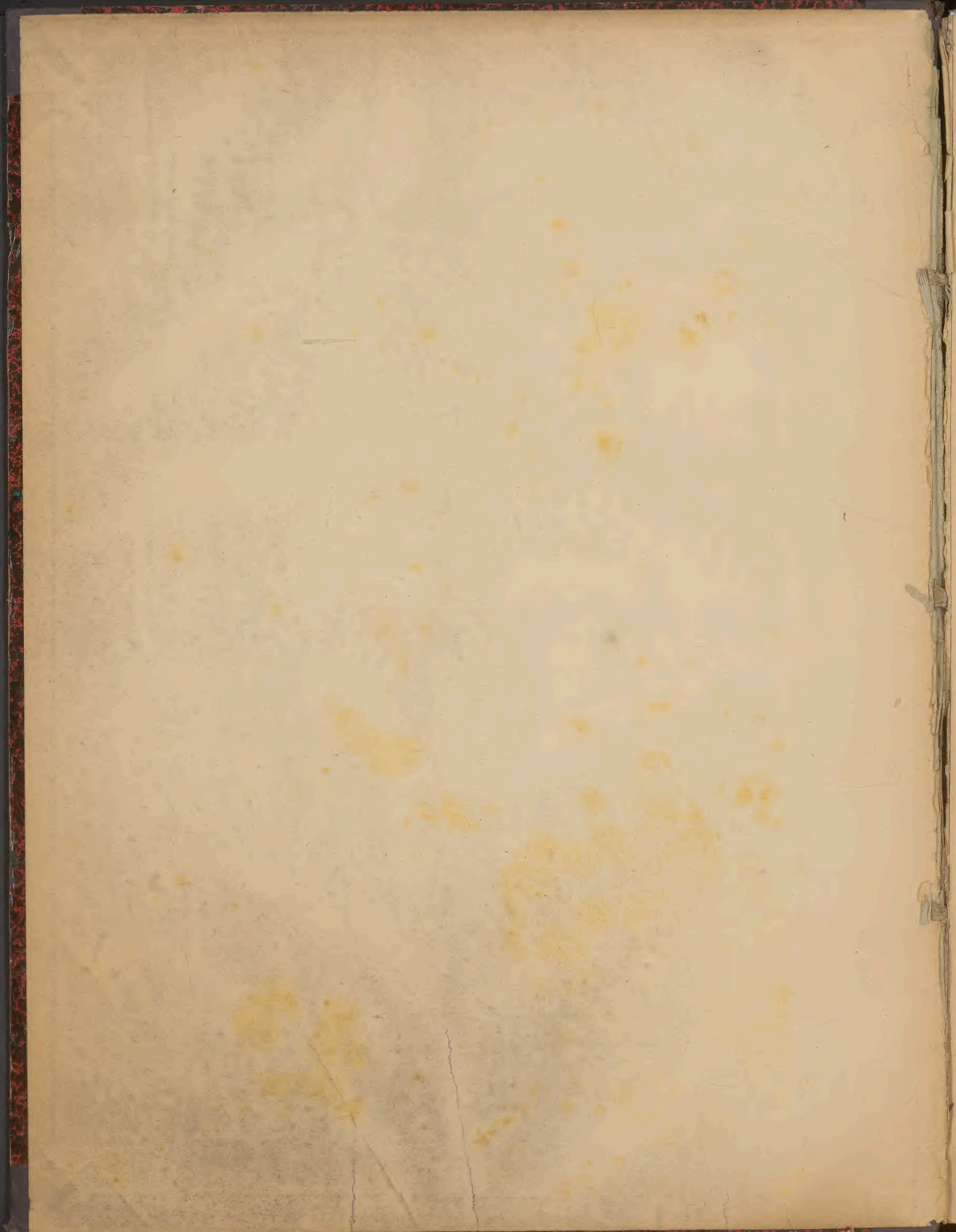
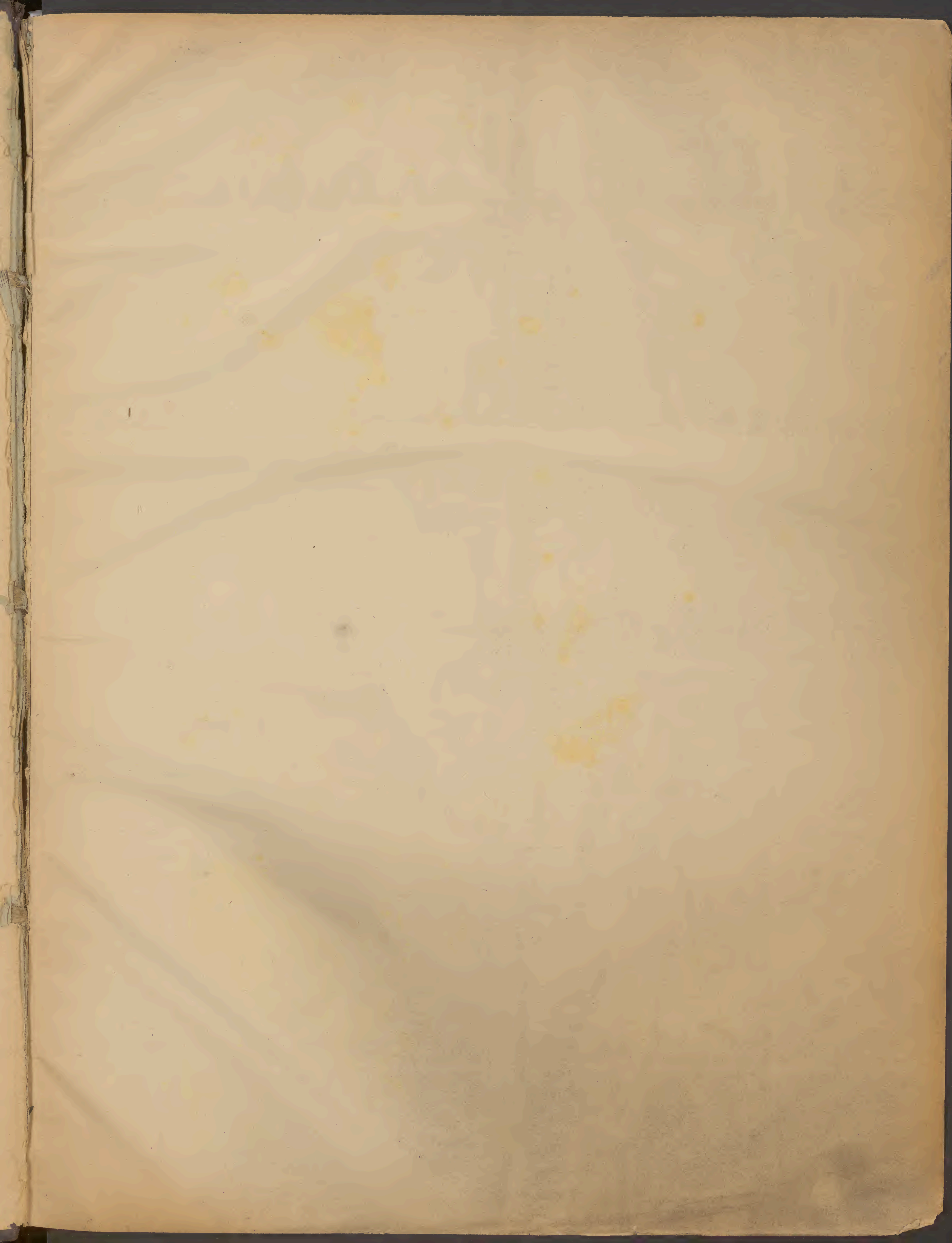
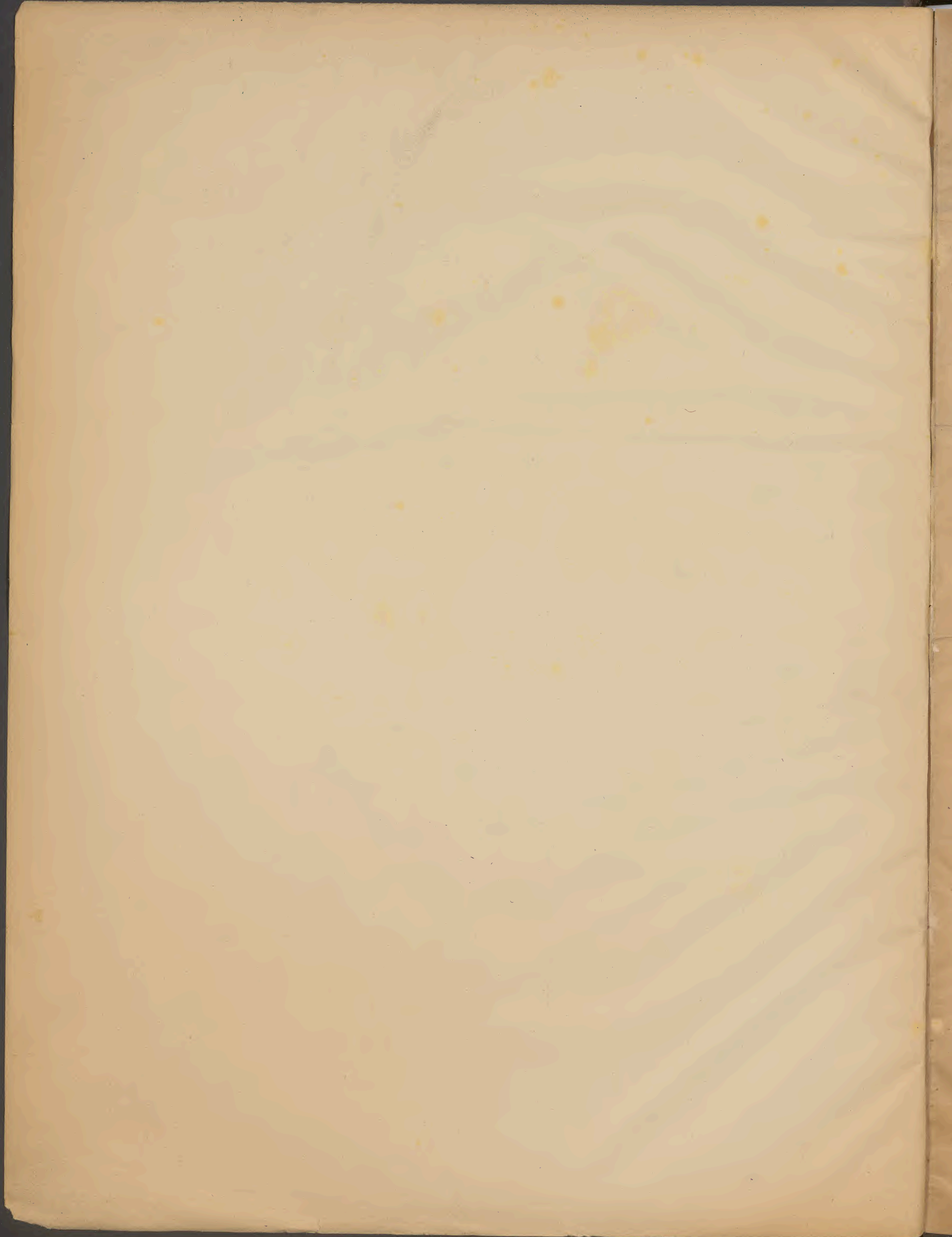

. 1301
L VII

Ով ուշադրութեամբ լսեամուտ կը լինի ան-
լիցիդի դիտանկանին աչս ողջամիտ և աղելւ
պղպարներին, նա ըստ արժանւոյն կը գնա-
տէ պ. Գամբարովի տեսութիւնը, որ իբրեւ
է հիմնուած է դիտութեան վերջին եզրակա-
նութեանց վրայ և որ ստացարկուն է փոխա-
սկ օրէնքների տուածի բացարձակեան նո.

ների մասին խոսելով մենք ուշադրութիւն էինք դարձրել և մի ծանրակշիռ խնդրի վրայ,—ծիսական դպրոցները ուսուցիչներին պահանջուած վկայական ինչոյն վերայ։ Այս մեր առաջարկութիւնը։

«Յայտնի է, որ շուտով լրանում է այն ժամանակամիջոցը, որը ընթացքում մեր ծիսական ուսուցիչները պէտք է քննութիւն տան տէրութեան դպրոցներում և վկայական ստանան։ Այս մի շատ լուրջ խնդիր է. ինչքան մեզ յայտնի է, մեր քանի մի դպրոցները ուսուցիչները միայն օգտուել են այդ ժամանակամիջոցից. եթէ այսպէս անհոգ գործունեք, մեր դպրոցները փակուելու վտանգի մէջ կը լինին, պէտք է շուտափոյթ դարձան հասցնել այդ ցաւին։

«Կարծում ենք, որ մեր դպրոցական վարչութիւնները այս նպատակին հասնելու համար մէկ հաստատուն և արագ միջոց ունին։ Այս առաջիկայ ուսումնական տարւանից իսկ նրանք պայման պիտի կապեն բոլոր ուսուցիչներին հետ, որ նրանք անպատճառ մի տարւան ընթացքում քննութիւն տան։ Հաստատաբան կարելի է ստեղծել, որ մեր առաջարկած կերպիւր ընտրուած ուսուցիչներին քննելու միայն կը դադարեն, որ չը կարողանան այն թիւի վրայ քննութիւնը տալ, որ պահանջուած է։ Անկի դիւրութեամբ այս նպատակին կարելի էր հասնել, եթէ դպրոցական վարչութիւնները ամբարշտին արձակուրդներին կողմնակի նպատակներ իսկ նշանակելին իւրեանց ուսուցիչներին համար, որ կարողանան պատրաստել Տփլիսում և քննութիւն տալ։

Այս խնդրի վրայ ցարդ միայն կիսով չափ է ուշադրութիւն դարձրած, ուրախ ենք, որ զոնէ Հայուհեաց Բարեգործական Ընկերութեանը դասընթաց է կազմել ուսուցչուհեաց համար, որի շնորհիւ այս սեպտեմբերին մի տասնեակ վկայական ուսուցչուհիք կ'ունենան մեր օրիորդաց դպրոցները. իսկ աղաքացի դպրոցների մասին դեռ մտածող անգամ չը կայ։

Բացմամբ ուսուցիչներ, որոնք այս ամս Տփլիսում են անցնում իւրեանց արձակուրդը, անօգնական և անխորհուրդ վտանգ է իւրեանց ժամանակը, սրտի բազմախնամ սպասելով արտօնութեան ժամանակի լրանալուն։

Դպրոցական վարչութիւնները պէտք է աւելի լրջութեամբ նային այս խնդրին և դարձան տանեն, որ անտուած վտանգը չբխարձուի, այսինքն մի օր մեր դպրոցները ուսուցչաց սով լինելու պատճառով չը փակուեն։

Լաւ է անագան քան երբէք, ասում է առածը, պէտք է շտապել, որ արդէն ուշ չը լինի։ Յայտնի է, որ արտօնութեան ժամանակամիջոցը լրանում է 1894 թուին, ուրեմն 1893/94 ուսումնական տարւան սկզբում բոլոր դպրոցները պէտք է տէրութիւնին վկայական ուսուցիչներ ունենան, ուստի պատրաստուելու համար դեռ ևս երկու ամբարշտին արձակուրդ կայ, չը հաշուելով այս անցնող ամառն, որից նոյնպէս կարելի է օգտուել։

Ուսուցիչներին շտապել պէտք է այնպիսի պատրաստութիւն ունին, որ նրանց համար այդ վկայականը ձեռք բերելը շատ դիւրին է, ուստի պէտք է նրանց օգնող և ճանապարհ ցուցող լինի միայն, թէ և ինչքանք ուսուցիչներն ևս պէտք չէ միշտ խնամակալութեան սպասել և իրենք մտածեն սպաշուկելու իւրեանց ապագան։

Արդէն Հայուհեաց Ընկերութիւնը որոշ է տուել ճանապարհը, ժամանակ է մի քանի քայլերով քննութիւններն էլ հետևեն նրա օրինակին։

Կովկասեան Բարեգործական Ընկերութիւնն էլ կարող էր մի այդպիսի դասընթաց կազմակերպել և նպատակ մեր դպրոցների հաստատութեան, փոխանակ ընտրուած աշակերտներին քաջալերելու մտածելով՝ քանզի եղածն է։

Այդպիսի նպատակադրւած դասընթաց կարող էր և ներսիսեան դպրոցն ունենալ իւր սաների համար, որոց թիւը մեր դպրոցներում էլ գիտնէ։ Այդ առաւել գիտնէ և ներսիսեան դպրոցի համար այն պատճառով, որ դպրոցն արդէն ունի արտօնադրուած և համալսարանական ուսուցիչներ, որոնք քիչ ժամանակում կարող էին քննութեան պահանջած առարկաները կրել ևս ևս վակասորը լրացնելով միջոց տալ շատ ուսուցիչներին դիւրութեամբ վկայական ձեռք բերել։

Արտօնադրուած ուսուցիչներ կարող են պատրաստել նաև առանձին առանձին դպրոցները, որոնք նիւթական միջոցն այնքան շատ է, որ հազարներ են տալիս առաջ ուսուցիչներին։ Այդպիսի դպրոցների համար չնչին գործ է, տարեկան մի 100 ու. լատկանքն պահանջուած ուսուցչական խումբ կազմելու համար։ Այդպիսի դպրոցներին են մեր կարծիքով Թիֆլիսում Գալիսեան, Յովնանեան, Տափի թողի դպրոցներն, Բագուում Մարգարեան, Տափի թողի դպրոցներն, Մարտիկան և Գանձակու դպրոցներն։

Վերջապէս ուսուցիչները քննութեան

պատրաստելու գործը կարող էր նաև մի ժամանակու անձն, նիւթական շահու համար ձեռնարկել, այնքան հայ ուսուցիչներ կան, որոնք ձեռնհաս են այդ գործին և չեն մտածում մի այդպիսի բերուական և նիւթական շահաւէտ գործ սկսել։ Փոխանակ տրտնջալու և անկերջ գանգատներ բառնալու թեմական տեսուչներին և դպրոցական հոգաբարձուներին ընդդէմ, ուսուցիչները թող ինքնօգնութեան դիմեն, խմբեր կազմեն և ուսուցիչներ վարձելով քննութիւն տան, որով թէ իւրեանց և թէ դպրոցների ապագան կ'ապահովեն։

Ս. ԷՏՄԻԱՆՔԻ Հաղորդում են.—Ճեմարանի ուսուցչական խումբն արդէն իսկ կազմուած է. այժմ վերակացութիւն է անում ճեմարանում։ Վ. Ա. Արմանը, որին իբրև օգնական հրաւիրուած է Գանձակի ծիսական դպրոցի առաջ ուսուցիչ Ս. Պանոսյանը, իսկ առաջ վերակացուի պաշտօնը ստանձնել է պարոն Սաղաթեմիանը, որ տարի առաջ ձեռնարանում ուսուցիչ էր և թողնց պաշտօնը իրաւարարութեամբ պարապելու համար։

Ճեմարանի տեսուչ Սարգիս Սարգսյանը Սինոդին առաջարկութիւն է արել միջոցներ տալու Ճեմարանի շինութեան նորոգութեան համար, Սինոդն աչքի տաւ ունենալով, Ս. Աթուի ծախքերի շատուիչները, մերժեց այդ առաջարկութիւնը, ինչպէս նաև իւր նախագահի ռոճկի աւելանալու առաջարկութիւնը, որովհետև Երևանի Սարգսյանը իբրև վանահայր իւրեւրբի էր իւր ուժերը 200 ուսուցչական աւելացնել։

—Սինոդը օրադրութեամբ վճռել է Հ. Նահապետ արքային Նոր-Նուրիշխանի ուղարկել իբրև լաւագործ և նախագահ Թեմական դպրոցի հոգաբարձութեան։

Հոգևորականների որդկերանցից շատ են այնպիսիները, որոնք անընդունակ են մտաւոր աշխատանքով պարապելու, բայց և կան այնպիսիք, որոնք թէպէտ ընդունակ կարող էին լինել այդպիսի աշխատանքի, սակայն մի որևէ արեւելաթիւ պատճառով չեն կարողանում աւարտել Երեւանում ուսման ընթացքը. իսկ դրա հետեւանքն այն է լինում, որ բազմաթիւ ընտանիքներ, նամանակաւոր որբացածները, շատ ծանր կացութեան մէջ են ընկնում ապրուստի աղբիւր չունենալու պատճառով։

Հետեւեալը. Վանանայն մի ազգի եպիսկոպոսաց պարտ է ճանաչել առաջինին իրենց մէջ, և ընդունել նորան գլուխ, և ոչինչ չանել որ իրենց իշխանութիւնից բարձր է առանց նորա հաւանութեան. իսկ իւրաքանչիւրը պէտք է կատարէ միմիայն այն ինչ որ վերաբերում է նորա թեմին և այդ թեմին պատկանող տեղերին։

Միանգամայն պարզ է, ինչպէս մենք առիթ ունենանք նախընթաց յօդուածներով ցոյց տալ, որ երբ եպիսկոպոսների զուլու չկայ, այսինքն կաթողիկոս չկայ, ոչ մի գործ որ պահանջում է նորա հաճութիւնը, սուրբ առաքելների այս կանոնի շնորհիւ, իսկ կարող չը ճանաչէ ձեռնհաս իշխանութեամբ. իսկ ինչ վերաբերում է այն կողմ երկրիին թէ անիշ լատինական կարող է տրել մենք կ'աւանդէ հետեւեալը. 1) բաւականին չանցողուն է կարծել, որ սուրբ առաքելների կանոնները կարող են անիշլատութիւն սրբադրելով իսկ 2) 33-րդ կանոնի վերջին մասը բառում է այդ երկրի, թող սուրբ ամենայն եպիսկոպոսի կատարել այն, ինչ որ վերաբերում է իւր թեմին։

Այսպէս է ընթանում սուրբ առաքելների այս կանոնը և չունեց եկեղեցին. Վեհափառ պատրիարքի գահի թափուր եղած ժամանակ սինոդ ինքն ըստ ինքեան ոչ մի կարևոր գործ ի կարող վճռել, նա ընթացիկ գործերը ինքնապէս քննում է միայն, իսկ վերջնական վճիռը տալիս է քննող պատրիարքը և հրամայում է ի կատար ածել։

Բոլոր ասուածներէնց ցերեկուան լուսնոյ պէս պարզ երևում է, որ պատրիարքական իշխանութեան մէջ հետաքրքրող իրաւասութիւնը ոչ մի կերպով չէ կարելի չափացնել ուժ և ինչ բայի Կաթողիկոսին. իսկ գահի թափուր եղած ժամանակ այդ իրաւասութեան վերա-

առանց նորա կամացն բաց միայն իւրաքանիւր ումեք օրագիր իւրում իշխանութեանն անկ են որք ընդ նոյաւ տեղիք են։

Acta Patriarchatus Constantinopolitani I, 6—7, II եր. 2.

ուով։ Այդ բանն աչքի առաջ ունենալով առաջ սինոդը դիմում է արեւ թեմական առաջնորդներին, որ իւրաքանչիւրն իր թեմերում Հոգևորականների և առհասարակ հոգևոր անձերի որդկերանց համար թեմական պահուստներ բանան, որոնք միջոց տալին խեղճ երեխայոց իրենց կենսիքի ընթացքում հալալ աշխատանքով ապրելու։ Այդ նոր բացուելիք դպրոցներում մտադիր են սովորեցնելու կազմարարութիւն, կոշիկարութիւն, գերձուկութիւն և հիւսնութիւն։ Այդպիսի դպրոց մտնող աշակերտը պէտք է մնայ երեք տարի, որից առաջին տարին աշակերտը որևէ վարձատրութիւն չի ստանալ, իսկ դրանից չետու, երբ արդէն բաւականին կ'արժուած կը լինի, կ'ըստանայ իւր աշխատանքի գին մի երրորդ մասը։ Այդ փողերը կը շահեցուի որևէ դրամանոցում և վերջում, աշակերտի աւարտելու ժամանակ կը տրուի իրեն, սակայն այն աշակերտները, որոնք իրենց վատ վարքի համար կ'արձակուեն դպրոցից, կ'ըզրկուին իրենց մասն ստանալու իրաւունքից։ Սորաւ մէջ երկու ժամ կը նուիրուի ուսման համար, որ կը լինի եկեղեցական-ծրական դպրոցների ծրագրի համեմատ, իսկ մնացած ժամանակը ի բաց առեալ ճաշի ու հանգստութեան համար գործ դրածը, կը նուիրուի արհեստներ սովորելուն։

Վերջերս Լոյսնում Հրատարակած մի տեղեկագրից երևում է, որ մինչև այժմ ամերիկացի և անգլիացի միսիոներներին միջնորդութեամբ քրիստոնէութիւն ընդունող Եպիսկոպոսների ընդհանուր թիւը հասնում է մօտ երեսուն և երեք հազար հոգու, որոնք ամենայն եկեղեցութեամբ դաւանելով սուրբ աւետարանի անմահ պատուէրները, Հլու և Հնազանդ Հոտ են հանդիսանում իշխալ միսիոներներին և ամենայն պատրաստակարմութեամբ կատարում նոցա հրամանները, որոնք ըստ մեծի մասին առնուած են նորի իսկ սուրբ Աւետարանի այն բարոյական և մարդասիրական քարոզներէն, որոնցով լի է Նոր Կտակարանը։ Այդպիսիան պատրաստութիւնը մէկը Հաղորդելով այն լուրը ուրախութիւն է յայտնում իրանից, թէ քրիստոնէական եկեղեցիները վերջապէս պիտի հասկանան և աշխատեն, որ սուրբ Փրկչի Հաւատը տարածուի այն երկրներում և ազգերում, որոնք իրաւամբ կարելի ունին և ուր այդ Հաւատը բարերար ազդեցութիւն կարող է

ունենալ ժողովուրդների ընդհանուր մարդկային առաջադիմութեան նկատմամբ և ոչ թէ այնպիսի ազգերի և ժողովուրդների մէջ, որոնք արդէն քրիստոնէայ եղած են շատ ժամանակներից իվեր, թէև ոչ ըստ միսիոներաց կամ ուրիշ քրիստոնէայ վարդապետաց դատաւութեան։ Այս տեսակ ժողովուրդներին մէջ նորից քրիստոնէութիւն տարածելը կամ ըստ մեզ, ասում է իշխալ լրագրի, մէկ դաւանութիւնից միւս դաւանութեան փոխումն, կատարեալ մի անաբրոնիդ է, եթէ չ'աւանդ, թէ ողորմեթի մի յաւակնութիւնն այս ինչ կամ այն ինչ քրիստոնէայ մի եկեղեցու դաւանական առաւելութեան միւս եկեղեցու վրայ։ Այսպիսի վարժուածքով ոչ թէ միայն կ'աղաւաղուին, այլ և կը սրբապղծուին այն փրկկարար և անմահ սկզբունքները, որ պարունակում է իւր մէջ մեր Փրկչի Կտակարանը, վասն զի այդ տեսակ ժողովուրդներով փոխանակ միութիւն, սէր, մարդասիրութիւն և ամեն տեսակ աւետարանական բուն ճշմարտութիւն և քաղաքակրթութիւն թագաւորելու քրիստոնէայ ժողովուրդների և ազգերի մէջ՝ առաջանում են այն ցաւալի գծաւորութիւնները, երկպառակութիւնները և կրօնական անհերքաւորութիւնը (intolerance), որոնք ազգերի ջրլատման, թոյլութեան և միմեկն անգամ կատարեալ անմիայն դիւստր պատճառներէն մէկն են լինում և առաջացնում այն թշուառութիւնները, որոնք նկարագրութեան բազմաթիւ էջեր է նուիրել պատմութիւնը...

Իսկ Եպիսկոպոսների և կամ ուրիշ ոչ-քրիստոնէայ ազգերի մէջ խաղաղ կերպով տարածելով Աւետարանի ճշմարտութիւնները՝ բուն քաղաքակրթութիւնը քարոզած կը լինիք մենք, շարունակում է ազատամիտ լրագրի, ընդհանուր մարդկութեան առաջադիմութեան նպատակով աւելացնելով՝ Քրիստոսի բարոյական սկզբունքները այդ ոչ-քրիստոնէայ ժողովուրդների բարոյական սկզբունքներին, եթէ միայն դոքա ունին այդպիսի սկզբունքներ...

Թեմիս Սրբազան Առաջնորդն առողջութեան մասին գանազան աննպատակութիւն են տարածուած, մեզ յայտնի է հաստատաւորութիւն, որ Նորին Սրբազանութեան հիւանդութիւնն ամենեւին վտանգաւոր չէ, մանաւանդ որ փորձառու բժշկիչների հոգածութեամբ այս օրերս արդէն Նորին Սրբազանութիւնը սկսել է կազգուրուել։

ցա ծուռն մեկնութիւնը...

Այժմ առաջ ունենալով որ մեր հասարակութիւնը շատ քիչ է ծանօթ եկեղեցական—նուիրապետական խնդիրներին հետ, որոնցից մեկը, այն է կաթողիկոսական տեղապահի հարցը օրուայ խնդիր է դարձել աւելորդ չի լինիլ պարզել թէ ինչ սկզբունքների տեսակէտից պէտք է քննուի ամենայն մի նուիրապետական խնդիր առաքելական եկեղեցիներում, այսինքն այնպիսի եկեղեցիներում, որոնք նուիրապետութիւնը, խորհուրդների և դաւանական ճշմարտութիւնների հետ կազմում են եկեղեցու հիմքը և ուր ձեռնադրութիւնը կազմում է եկեղեցու ընդունուած է 1) որ եկեղեցական նուիրապետութիւնը հիմնել է նոյն ինքն Քրիստոս, 2) ձեռնադրութեան խորհուրդով տրուած է Սուրբ Հոգու շնորհքը. Անձնապէս իւրաքանչիւրը կարող է հետևել ինչ աշխարհապէսեցողութեան և կամենայ. պ. Գամբարովը կարող է ձեռնադրութիւնը և կաթողիկոսական կոնդակը չ'ոչնչիլ կաթողիկոսին չունեցող բաներ համարել ինչպէս նա բացարձակ ասում է այդ բայց երբ քննում ենք եկեղեցական նուիրապետական կազմակերպութեան խնդիրներ, հէնց դրա ունին էական նշանակութիւն և ոչ թէ այն «գործնական անհրաժեշտութիւնը», որ աչքի առաջ ունի պ. Գամբարովը իր պատճառաբանութեան մէջ. «Գործնական անհրաժեշտութեան» տեսակէտը կարող է պատշաճ լինել այնպիսի խնդիրների քննութեան միջոցին ինչպէս օրինակ մուսուլմանների օրէնքութիւնն է, կամ աթոքական ծառայութեան կանոնագիրը, բայց ոչ թէ եկեղեցու խնդիրների շրջանում, որի նպատակները Քրիստոսն է որոշել։ Եթէ առաջին քրիստոնէաները հաւատոյ խնդիրներում առաջնորդուելն «գործնական անհրաժեշտութեամբ», նոքա նախ և առաջ

Այս սկզբունքները, որոնք գիտնական պրոֆեսորի աչքում անմիտ են (անօգիտ) և նորա կարծիքով առաջնորդում են դէպ իրենի այնպիսի դրութիւն և մի կաթողիկոս մահից մինչև միւսի հաստատութիւնը, որ անհրաժեշտ կերպիւր համապատասխանում է անխնային անիշխանութեան գաղափարին—հիւնուած են նոյն իսկ սուրբ առաքելների կանոններին մէկի վրայ, այն է 33 *), որ ասում

*) Քեպիսկոպոսն իւրաքանչիւր ազգի գիտել պարտէ զիւրեանց ստալիսն և համարել պարտէ իբրև գիտաւոր և մի ինչ աւելորդ առնել

երեւալ խնդիրները պէտք է օգի մէջ կայ մասն ինչպէս փոխաբերաբար ասում է պ. Գամբարովը։

Այսպէս ահա վերոյիշեալ հիմնական սկզբունքների գործութեամբ, որոնք ապացուցանում են թէ կաթողիկոսի իշխանութիւնը ոչ մի ուրիշ վայելել չէ կարող, որոշվում են և տեղապահ գործունէութեան սահմանները, որոշ իրաւունքներ և պարտաւորութիւններ եկեղեցական վարչութեան մէջ մօտաւորապէս որոշվում են այն կոնդակով, որով ևս կոչվում է այդ պաշտօնին։ Այդպիսի մի կոնդակը նոյն իսկ կոչումն sine qua non պայման է, որովհետև եկեղեցական նուիրապետութեան մէջ ամեն իշխանութիւն ձեռք է բերվում նշանակելով և ձեռնադրութեամբ։

Այս կարգից դուրս կարող է տեղի ունենալ միմիայն հոգևոր անիշխանութիւն։

Կարծել է միջոցում նախագահողը eo ipso տեղապահ է, ինչպէս աչք անում է պ. Գամբարովը, մի լրագրի խոսքերը կրկնելով, նշանակում է բոլորովին չը հասկանալ թէ ինչ գանազանութիւն կայ երկու այնպիսի հաստատութեանց մէջ, որպիսիք են սինոդը և տեղապար։ Սինոդը վարչական հաստատութիւն է, որ իրաւասութեան եմփարկվում են միմիայն ռուսաստանի հայերը, այն ինչ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի գահի տեղապահ—ընդհանուր ազգային հաստատութիւն է։

Ի. Բ. Բեգլարով

ՍՈՒՆԿԵՆԻ ՎԵՐԴ
(Ուղղել և բացատրել)

Այն ժամանակ հրաշալի էր—այս տիպիկ ծաղիկ։

Երեկոյեան, այն ժամերին, երբ արեգակը ծիրանի գոլորտով ոսկեգոյնում է անհուն ուկիանոսի ալիքները, նա երգում էր։

Մի սքանչելի երաժշտութիւն կար երգի մէջ։ Համայն աշխարհը ունկնդիր էր նորան։

Միւս տիպիկները նախանձում էին նորան և լուռ։ Թիֆլիսիները, խոր զգացում, մարմն էին ծաղիկներին հարուցում։ Ծաղիկները, բոլորովին հիացած բանում էին իրանց կոկոսները. Առաստաղական ճիշտեանքը բարձրութեան մէջ լսելով դիմելի երգի ձայնը քմայուած կանգ էր առնում, իջնում էր երկիրը, այլ ևս չէր վշտում իր ճանապարհը, մոռնում էր հետո հայրենիքը։

Սոխալը սիրում էր մի սպիտակ վարդ, որ նոր էր բացող ջերմագին արեգակի ճառադաշտների ազդեցութեան տակ։

Սոխալը հէնց այդ վարդի համար էր երգում, իւր՝ աղօթքի նման, քաղցր և տխուր կամ յուստ պէս, յուզուած և ուրախ ձայնով տալիս ասում էր։

—Եւն ծանօթ են հրաշալի ծաղիկներ կարծիք, որպէս կորպուս, կապուց, որպէս երկիր, ոսկուց և թանկարէն անիւրի պէս փայլող ինձ ծանօթ են ծաղիկներ, որոնք խոստանալու են դէպի ինչ հայերին, որոնք ծանկվում են անտառների ստուգներում, որոնք բուսնում են ծովի ափին,—հոտուտ, անուշաբույ ծաղիկներ։

—Այն ծաղիկը, որ մտածում էր մէջ ընկած, նայում է անսահման ծովին, որ պէսազարդ ծանկվում է անտառներում, որ նայելով դիտում է աղբիւրը,—բոլորն էլ գեղեցիկ են, բայց դու—ամենքից սիրունն ես։ Բո գեղեցիկութիւնն անգուցական է, իմ փոքրիկ, սպիտակ վարդ։ Սիրենք միմեկն, հոգեպաշտ, անանց սիրոյց կը մեռնէ տիպիկ։

—Իսկ քո ծիւղեր... պատասխանեց սիրալոյզ վարդը.—թիւրքալ ապստ է, աստուծոյն է, իսկ ծաղիկը... աւաղ բեռնած է երկրին։

—Սիրահարուած սիրող թիւեր չունին, նա ոչ մի տեղ չէ կարող—անձկանալ հոգոց հանց տիպիկ։

—Եվ ուրեմն, եկ,—ասաց ծաղիկը— իմ

Պետերբուրգի պ. Ամատունիին և Մոսկովայի պ. Մամիկոնյանին, որ նուագահանդէսներէն իւրեանց հարմարեցնելու զորքերը, որոնք ինչպէս որ արդէն անցնէին, մինչև նամակի ստանալը Ամատունիին զրկել էր, իսկ Մամիկոնյանը պահեց: Թիֆլիսի զորամէ Էլ Էր զրկուած, երկու պ. Արմաշիկի զորամէն զրկել չուզեցին պատճառն այն էր, որ Արմաշիկ չուզող պիտի վախճանէր, իսկ զորամէնը պիտի ոչնչանային, մինչդեռ այդպէս մնալով կարելի էր գործածել նորա յիշատակի համար:

Մահուանից երեք օր առաջ ինձ ասում էր թէ «165 ոսկի (1500 ուրբի) ունիմ, այսքան ստակով ինչպէս ճանապարհ ընկնիմ Մատերա, ուր պարտաւորուած եմ երկու տարի մնայ»: «Ինչու այդ տեսակ բաների վրայ մտածում ես, ասեցի իրեն. ուստիոյ հալելով ինչպէս որ օգնեցին մինչև Հիմա, այսուհետեւ էլ կը օգնեն»: Իսկ հետեւեալ օր բռնուի, ասել էր. «Պ. բռնուի, ասա ճշմարտութեամբ, թէ որ պիտի մեռնիմ, 165 ոսկի ունիմ քեզի էլ վարձատրեմ ինչ որ սրտիցս բղիտում է, միւս կողմից թողնիմ էլ կարգադրեմ...» Ինքզինքը նոյն իրիկուն ինձի պատմեց թէ «սես ինչ խորամանկութիւն է բանեցնում իւր մահը իմանալու համար»:

Այդ 1500 ուրբիից գրեթէ հազար ուրբիին վերջին օրերումը զրկուեցան. ինչ քանի ծառայեցին: Գրեթէ նոյնքան էլ հաւաքուելով մի բաւական փութաւոր արձան կարելի էր կանգնել: Իսկ Հիման:

Թաղումից մի երկու օր վերջն «Վերելիք» մի սրտաւոր յօդուած էր հրատարակում հրաւեր կարգադրել մի փառաւոր արձան կանգնելու Հիմանի կամ Ութիլի լոյսի գերի մէջ: Զարմանալով նախանձալուրդութիւն, ստաւապանաց մէջ մէկ կուպէի օգնութիւն չեղաւ Պոլսից, Հիման մի քանի հազար ուրբիանոց արձան պիտի կանգնէն եղբ. խորհուրդ եւս տալիս «Մշակին» որ արձագանք լինի այս հրաւերին:

ԱՎԴԱՆԱԿ

P. S. Զարմած օր Արամեանի մահուան քառասունը կատարուեցաւ. տեղի չունեցաւ ոչ մի հոգեհանգիստ, ոչ որ մտաբերեց թէ քառասուն օր անցաւ այն օրից, երբ լաւիտեան փչեց իւր հոգին հայոց թատրոնի մանկավարչուն ատոյն: Նորա գերեզմանի թառամած պատկերի մի երկու անձինք հազիւ գնացել էին իրենց արտասուք թափելու: Արամեան թատերական նորակազմ խմբի երիտասարդ անդամներն էլ այդ օր զննացել էին չոքել հայ հանճարի հողակոյտի առաջ:

Այս նոր խումբը կազմուած է Արամեանի յիշատակի համար և դիտարկութիւն ունի փայլուն վերակազմութիւն տալու հայ թատրոնին:

Արամեանի այս անյիշատակ քառասունը աւթիւ մտաբերում եմ Բաֆֆի մահուան քառասունը... այդպէս էի, որպիսի հաճողով հարուստ և զբաղեցնող հաւաքուել էին մինչև խոհ-վանք, մինչդեռ Արամեանի մահուան ժամանակն իսկ մեր հարուստ դասակարգից ոչ ոք կար և նոյն իսկ գրագէտները քայքայ իւր մերձաւոր բարեկամները, հասարակ ժողովուրդը և դպրոցական աշակերտներն էին Արամեանի յուզարկաւորները:

Կ. ՊՈԼՈՒՅԻ մեզ գրում են

— Հինգշաբթի օր Սահակ Մետրապոլ տօնի օրն ըստ սովորութեան տեղի ունեցաւ Իգմիրեան կտակի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը, նախագահութեամբ սրբապան Պատրիարքին. ներկայ էին եպիսկոպոսներ, վարդապետներ և բաւական աշխարհական անձնաւորութիւններ:

Իրմիրեան կտակի այս մրցանակաբաշխութիւնն կարծես մի տեսակ աստիճանացոյց է դառել Ռուսիոյ և Վալարիոյ հայոց մտաւոր բարձրացման հորա գործարկութիւնից ի վեր մի անգամ միայն մրցանակի արժանացել են թուրքիոյ հայ գրագիտական գործեր, այն էլ ոչ թէ ունեցած արժանիք պատճառաւ, այլ պարզապէս այն ճիւղի գրականութեան քաջարման համար. ուրիշ անգամներ բացառապէս մրցանակի արժանի դատուած են կովկասի հայ գրագէտները և առեակապէս Գերմանիայում աւարտածները:

Այս անհամեմատական զանազանութեան նկատմամբ մտաբերում եմ դեռ երկու տարի առաջ շատ պատուական ուսուր դիտորդութիւն արու խրիմեան-Հայրիկը ասելով «մտաւորապէս» «Ինչպէս» զիտեք հանգուցեալ իրմիրեանն ուսուստանցել էր, կրնար այս մրցանակը Ռուսաստանի մէջ հաստատել տալ, սակայն հոս-հաստատել տուաւ, որ մենք թուրքիոյ հայերս օգտուինք. մինչդեռ ինչպէս կը տեսնէք ուսուստանցիկի փարաները դարձեալ ուսուստանցիկները կառուուն, իսկ մենք կուգանք հոս փառաւոր հանդէս կը կատարենք ու կը պարծենանք թէ մենք բանի վրայ ենք, Սրբազան եղբայրներ ու հայրեր, ինչ բերանիդ բացած քամի կուկուտաւ, բան մը չը գրէք որ այս ստակները թող չը տաք ուսուստանցիք առնեն: Այդ խօսքերից լեռով երկու տարի անցաւ և այս անգամին էլ այստեղի տաղանդները տակաւին հովուութեամբ են զբաղվում և ծաղրում ուսուստի հայերին, թէ հայերն չը գիտեն, գրականական ճաշակ չունեն և այլն: Այս տարուան մրցանակը արժանացել է Արշակ Տէր-Միքայէլեանը որ պաշտպանել է հայ եկեղեցւոյ ուղղափառութիւնը և պատմական հետազոտութիւն Գաղբեղոնի ժողովի մասին:

ԲԱՆԱԲԱՎԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Քաղաքական աշխարհն զբաղուած է վերջին ժամանակներն ուսու-գաղղիական բարեկամական ցուցիցով: Գաղղիական նաւատորմը այցելեց ամառուս 18-ին Ռուսաց Վոնշտադ նաւահանգիստ, որ մենք շքով ընդունուեցան նրանք Ռուսաց նաւատորմից և նաւահանգիստի հրամանատարից:

Գաղղիական նաւատորմի սպայախումբի ծովակալ Ժորժէի հետ միասին Հիւրասի-րուեցան թէ Վոնշտադում, թէ Պետերբուրգում, ուսկից նրանք Մոսկուա գնացին, ուր նոյնպէս մենք ցուցեցրով և շքով ընդունուեցան: Գաղղիացիք այցելեցին Միւշին-Սիւիոյ ցուցահանդէսն և ապա Ռուսաց նշանաւոր Սերգեյեւիկի հօշուած փնքը, ուր սիրալիք ընդունելութիւն գտան նրանք և հրաժեշտով ժամին վանահօրից օրհնութեան հետ միասին ստացան սրբոց ոսկեզօծ պատկերներ:

Գաղղիական նաւատորմի հրամանատար Ժորժէին իւր «Մարեմո» նաւի վրայ մի պարահանդէս տուաւ 20-ին ամսուս, ուր բազմաթիւ հրաւիրելիքներ կային ուսուստ Մայրաքաղաքից: Գաղղիայի հիւրերի ընդունելութեան և հիւրասիրութեանց ժամանակ անընդհատ լսում էին «Vive la Russie!» «Vive la France!» բացականչութիւններն և հիշում էին ուսուստական հիմնի հետ միասին և «Marseillaise»:

Գաղղիական նաւատորմի սպայախումբի հիացած է թուրքիոյն այդպիսի շքով ընդունելութեամբ և թէ և Ռուսիայից վերադարձին Անգլիայում ևս լսուով հրաւերով մենք հանդէսներ պիտի լինին ի պատիւ նոցա, սակայն իւրեանց լոյս չունին, որ առաւել սրտաւոր լինի այդ ընդունելութիւնը, քան Ռուսիայում: Նաւատորմի սպաներից ոմանք յայտնել են «Դու լիս-վրեմի» թղթակցին, թէ. «Ce sera peut être très beau, mais jamais cela ne pourra être la même chose q'ici» (Թերեւս շատ սիրուն լինի, բայց երբէք նոյնը չի լինի այստեղին հետ):

Գաղղիական նաւատորմի ընդունելութեան աւթիւ անհամար մեկնութիւններ են հրատարակում եւրոպական թերթերն, ուսու և գաղղիացի խմբագրութեանց կարծիքն այն է, որ ուսու-գաղղիական դաշնադրութիւնն արդէն իրականութիւն է — une réalité — ինչպէս ասում է «Temps» պաշտօնական թերթը:

Անգլիական թերթերը նոյնպէս լուրջ նշանակութիւն են տալիս այդ քաղաքական ցուցիքին, իսկ եւրոպական երկրի թերթերը մի այլ օրինակ դաշնակցութիւն անհնարին են համարում, նրանց զիտաւոր լինական է այն, որ միապետութեան և ժողովրդագիտութեան մէջ դաշնակցութիւնն անհնարին է, որին «Journal des Debats» պատասխանում է, թէ արտաքին քաղաքական տեսակէտով այդպիսի բարեկամութիւն ոչ միայն հնարաւոր է, այլ և շատ հաւանական:

Ռուսաց մայրաքաղաքում Հիւր է այժմ նոյնպէս Սերբերի մատաղահաս թաղաւոր Միքայէլը, որին արքայալակը շքով ընդունել են Ռուսաց մայրաքաղաքներում էլ:

Բոհեմական ցուցահանդէսին Պարզա են հասել ամսուս 19-ին և Բուլղար պատգամաւորներն, որոնց «կեցցէ»-ներով են ընդունել կայսրանում:

Պարսկաստանի՝ Անգլիոյ զեպանն Սեր Գրումմոն Վոլֆը նշանակուած է Բուխարեստանում Անգլիոյ ներկայացուցիչ, իսկ Թէհրանում նորա փոխարէն նշանակուած է Ֆրանկ Լաստէ:

Ձ Ա Ն Ա Ձ Ա Ն

Յոողէի նահանգներում կազմվում է մի նոր բաժանորդական ընկերութիւն՝ հողեկան հիւանդների համար մի ընդարձակ ապաստան բան հիմնելու նպատակով:

Եղեւիս «քաղաքի մէջ կ'ապրի այժմ 1763-ին ծնեալ» հետեւաբար 128 ամեայ ազգային մը. Մ. Եղեւի անուն, որ տեսած է ինն օտ. ինքնակալաց և 11 իշմիածին ընդհանրական Հայրապետաց լաւորական իշխանութիւնը, սկսեալ Սուրբ Թեմի Մուսթաֆա Գ. և Ը. Յակոբ Կաթողիկոսէ:

Այս նահապետ կը պատմէ թէ 9—10 տարի առաջ, զիշեր մը երբ այդին կը բռնանար, տեսիլքին մէջ իրեն ազգարարութիւն է եղել թէ ինչ տակաւին 20 տարի ևս պիտի ապրի, միւշեռ ինքը լսով ինքզինքն է որ ալ ևս բաւական համարուի աշխարհի մէջ իւր պալիտութիւնը: Սա կը պահէ տակաւին բաւական Ֆիզիքալ և մտաւորական կրթով, շատ անգամ 20-րդ դարի լինելուն կիցէ աստ անք. և երբեմն կ'երգէ կտոր մը 1/4 դար առաջ ուսած բաներն, անշուշտ փոխելու համար պատճառաւ ձանձրութիւնը իւր ժամանակին որ կ'ըզգայ թէ բաւական երկարած է արդէն այս անցաւոր կամ աղցաւոր աշխարհի մէջ:

(Նուեւր)

Ի նկատի առնելով ի տակաւին համալսարաններէից մի քանիսի ուսանողների աննշան թիւը, Տուրքիոյ պատգամաւոր ազգային ժողովում առաջարկեց, որ գոյութիւն ունեցող 17 համալսարաններից պահուին միայն 9-ը. — Պափլա, Պաղուա, Տուրքի, Բուրսա, Էնթու, Էնթուր, Գենուա, Պալէրմո և Պիզա քաղաքներում, որպէսզի ընդհատուէր թաղաւորական նպատ տար ֆէրարի, Ռուբինոյի, Պէրուզի և Կամբրիոյի մէջ եղած ազատ համալսարաններին: Այդ տեսակ կրճատումը հնար կտար մնացած համալսարաններում բարոյեւելու գիտական ոյժերն ու միջոցները:

Փրանսիական հասարակութիւնը ծխախոտի ի չար գործարկելու դէմ յայտարարում է հետեւեալ երկու բնաբանը մրցան համար. 1) Ճխախտի և նիկոտինի ազդեցութեան մասին մարտդութեան վրայ. մրցանակը կազմում է հազար ուրբու գրեթէ և բոնդէ շքանշան. 2) 400 Փրանսիացի մրցանակը կուտանայ նա, ում կաշքողութիւնը փառութեան և ներշնչման օգնութիւնով աչքբան առողջացնել ծխախտածողներին — նիկոտինի սերմաբաններին, որ նրանք առ միշտ ձեռք վերցնէին ծխախտ. Իւրաքանչիւր դէպքի վերաբերմամբ պէտք է տեղեկացնեն թէ բժշկուողի հասակը, թէ ծրիւղի ժամանակը և թէ ծխախտի բանակը, հիւանդութիւնը գոճակող փորձուած նշաններ և թէ քնէական (հիպոտոմիկ) նիւտերի թիւը, որ հարկաւոր է եղել կատարելապէս բժշկելու համար: Զարգացութիւններ այդ երկու բնաբանի վրայ կարող են ներկայացնել Փրանսիական, գերմանական, իտալական կամ իսպանական լեզուներով հետեւեալ հասցեով՝ Paris, 38 rue Jacob.

Ինչպէս չապան է, ամեն մի հաւել ձուռի վերայ կարելի է տեսնել թէ հաստ ու բութ ծայր և թէ բարակ ու սրուկի — աւելի սուր: Բացի դրանից, որ լաւ նաչենք, հեշտութեամբ կ'ստանանք, որ սրուկի ծայրի մակերևութի մի քանի ձուռի վրայ բոլորովին ողորկ է, իսկ

մի քանիսների վրայ շատ կամ քիչ չնգնուում է և ծածկուած մանր բշտիկներով: Այդ տեսակ չնգնուում ծաղի վրայ կարելի է նկատել շրջանիկ. միկի մօտ աւելի, միւսի մօտ դուրս արձած, երեք կուպէկանոցի տրամագծով: Ընտր կ'ենթով ձուռի վրայ այդ շրջանիկն աւելի պարզ է երևում, քան թէ բարակ ու խաշար — աւելի մեծ ծակոտէին կ'ենթաւորներ վրայ: Զուռերի սուր ծայրերի վրայ նկատուած զանազանութիւնների միջոցով իմացվում է ապագայ ծագելի սեռը: Այն ձուռեր, որոնց սուր ծայրը չնգնուում է և չեւեալ շրջանիկը պարզ նկատվում է, տալիս են որջակներ — արուներ: Իսկ այն ձուռերը, որոնց սուր ծայրը ողորկ է և առանց շրջանիկի, տալիս են վառիկներ — էգեր:

Խմբագիր — Զատարակի՝
ԱՅՐԱՐ ԶՈՎԱՆՆԱԾԵՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ներսիսեան Հայոց Հոգևոր Դպրոցում նորեկ աշակերտների ընդունելութիւնը սկսուելու է օգոստոսի 20-ից: Իւրաքանչիւր խնդրատու աշակերտ պէտք է անպատճառ ներկայացնէ իւր ծննդեան, ծաղիկ և ուսման վկայականները: Քննութիւնները և վերաքննութիւնները սկսուելու են օգոստոսի 26-ից հետեւեալ կարգով. — բ. 26-ին Կորն, Ս. պատմութիւն եկեղ. մօմար և Եկեղ. եղբեցորդութիւն: գ. 27-ին Հայոց լեզու և Հայոց պատմ.: դ. 28-ին Ռուսաց լեզու և Ռուսաց պատմ.: ե. 29-ին Փրանսիական լեզու և Բնագ. աշխարհագրութիւն: ուրբ. 30-ին Թուրքական լեզու, Հանրահաշիւ, Երկրաչափութիւն և Տիեզերագրութիւն: շ. 31-ին Կենդանաբանութիւն, Բուսաբանութիւն, Բնախտութիւն և Նկարչութիւն: Բացի նշանակեալ օրերից քննութիւններ լինելու չեն: 3—1

Առաջիկայ 1891/92 թուակ. հայկական թատրոնի համար ընտրած մասնաժողովը խնդրում է այն անձանց, որ պատրաստ են ընդնորոյն կամ թարգմանական նոր պիեսներ, բարեհաճին ներկայացնել շուտով մասնաժողովին: Առաջարկուած պիեսաները կը յանձնուին առանձին մասնախմբի քննութեանը: Ներկայացնելու յարմար ընդունած պիեսաների հեղինակները կամ թարգմանիչները առանձին պայմանով վարձատրութիւն կը ստանան: Պիեսաները պէտք է ներկայացնել ժառուր արտագրուած, իսկ թարգմանութեանց հետ և նրանց ինքնուրոյն օրինակները: Դիմել մասնաժողովի փոխանդամ պ. Զիրովանգադէին, Гривоѣдовская улица, д. Мунтоева. (3—1)

ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՅԻՆՈՒՅՈՒՄ

ԱՎԱՅԻՆՈՒՄ ԵՆ ՀԵՏԵՆԵԱՆ ՆՈՐ ԴՐՔԵՐԸ.	Ո. Կ.
ԲԱՆԱԿԱՆ, Միկրոբները. Դասաբանութիւն. գրին է	— 10
ԲԱՆԱԿԱՆ, Բանաստեղծութիւններ. գ.	— 50
ԴՐՔԵՐԸ Պօռն վարդ, Նոր տարբարանութիւն. գ.	1 25
ԼԵՐՄՈՆՈՎ, Ինչ, պատկերներով. գ.	— 30
» Դիմակահանդէս. գ.	— 50
ՄԱՐԿԵՆ, Կրթ-Կրթ, փոք. 1. արարածով. գ.	— 25
ՉՐԻՊՓ, Ֆ., Ինչեղիկ աղուէր. գ.	— 60
ՍՊԻՐԻ Ե., Ուսնց Զոփոյի գ.	— 15
ԲԱՆԱԿԱՆ Մանուէլ վարդ., Բաւալիք Արեւելից և գիտութեանց և գեղեցիկ գրութեանց, հատոր 1. գ. 2 հատորի բաժանորդագրութեամբ 18 ա. լեռով 25 ա.	
ՅԵԼԼԱՄԻ, Вудуици въкъ. Романъ.	1 —
ԳԱԼԱՆԻՆԻ, Иисмо къ матерямъ объ ухощъ за ребенкомъ.	— 50
ԴՈՐԼԻՏԻ, Гигиена умственного труда.	— 50
ԼԱՐԱՅԻՆ, Гигиена физическихъ упражнений дѣтей и молодыхъ людей.	1 50
ԼԵՏԵՎԻՇԻ, Что такое научная философія?	2 —
ՄԱՆԵԳԱՐՇԱ, Физиология ненависти.	1 50
ՐԵՄՈՎԵԼԻ, Школьная гигиена.	1 25
ՓԼԱՄԱՐԻՈՆԻ, Въ небесахъ. Астрономическій романъ.	1 —
ՍԽԱՅԻ, Гете и его время.	1 25
ՅՄԻՆԻԱՅԻՅԻ, Психическія разстройства въ дѣтскомъ возрастѣ	2 —

Բացուած է՝ բաժանորդագրութիւն ազգային կարեւորագոյն և ընտիր գրութիւն մը, որ անհրաժեշտ է ու է հայ մանկուոյ և անհատի. այս է

ԸՆՏԻՐ ՀԱՅԿԱՆՈՒՄԸ
ԵՐԿՐՈՐԻ ՏՊԱԿԻ. ՅԵՆԵՆԵԱՆ ԵՆ ԶՈՐԴՈՐԵԼԸ ԸՆՏԻՐ ՊԵՏԱԿԵՐՈՐԸ

Գրքով կը բաղկանայ մօտ 16 մեծագիր թերթերէ. տպագրութիւնը նորաձոյ տառերով և ընտիր թղթի վրայ է. 27 նոր, գեղեցիկ և նուրբ փորագրութեամբ պատկերներ՝ կը զարդարեն գրքակիս Էջերը, որք կը յիշենք և կը զարթունան հայ մանկուոյ սրտից և եւրապայ մէջ ազդութեան ոգին և եւանդը, և կը յորդորեն գրեթէ անմահ իրենց հայրը:

Բաժանորդագրութեան գինն է 4 ֆրանք՝ կանխիկ վճարելի. տպագրութիւնը թերթերն առանձին կ'ուղարկուին իւրաքանչիւր Բաժանորդագրաց, Այն անձինք՝ որք 12 օրինակէ աւելի կ'առնուն ին անգամով, և կամ Դպրոցներ՝ որք կ'ուզեն իրենց համար քանազան օրինակք՝ նոցա յատուկ և զգալի գեղջ կ'ընտրուին Բաժանորդագրութեան գրութի ցանկացողք գիմեն հետեւեալ հասցեիւ:

DIRECTION
DE L'IMPRIMERIE ARMÉNIENNE
VENISE. St. Lazare
(2—1)

ՀԱՅԵՐԷՆ ԴՈՒՍԵՐԷՆ ԲԱՆԱԿԱՆ

Մամուլի տակ է և մօտաւորապէս եկող ամսուայ վերջին լոյս կը տեսնի վերոյիշեալ աշխատութիւնը: ՀԱՅԵՐԷՆ-ԴՈՒՍԵՐԷՆ ԲԱՆԱԿԱՆԸ արդի աշխարհաբար լեզուով բառարան է, բաղկացած կը լինի 18—20 in 32° տպագրական թերթերից (376—640 երկարեանակ երես, մանր № 8 տառերով 43-ական տող ամեն մի սիւնակով): Բառարանի յառաջաբանը կը լինի Հայոց լեզուի ցերեկանութեան համառօտ սկզբունքները:

Բաժանորդագրութիւն (Թիֆլիսի կենդր. գրաւա. և նորա գործակալների միջնորդութեամբ): Թիֆլիսում մէկ ուրբի է, իսկ ճանապարհածաւքը հետը 1 ա. 25 Կ.: Լոյս տեսնելուց յետոյ «ՀԱՅԵՐԷՆ—ԴՈՒՍԵՐԷՆ ԲԱՆԱԿԱՆԸ» կ'արժէ երկու ուրբի: Այժմ դուրս է եկել 28 թերթ: ՀԱՅԵՐԷՆ-ԴՈՒՍԵՐԷՆ ԲԱՆԱԿԱՆԸ աշխատասիւնի է ԿՈՐԴՈՅԵՆ ԵՆՈՐԵՆԵԱՆԸ, Կի քա. նի մասնագէտների օգնութեամբ:

Բաժանորդագրութիւնը շարունակվում է

ԼՈՅՍ ՏԵՍՈՒ
ՖԵՐԴ. ԶՄԻԴ
ԻՆՏԵՆՍԻԵ ՆԱՌԻԵՍԸ
գերմ. թարգմ.
ՓԻԼԻԴՈՍ ՎԱՐԴԱՆԵՆՆ
ԳԻՆԷ Ե 60 ԿՈՊ.
ճանապարհի ճախբով: